

De viering van de Eucharistie en de belijdenis van ons geloof

Heel de eucharistieviering is een belijdenis van ons geloof. Maar ook elk klein moment van de viering, van binnenkomst en ontvangst tot zegen en wegzending, is uitdrukking en getuigenis van ons geloof. Het geloof dat we belijden klinkt door in de liturgie en vindt uitdrukking in tekens, ritens en gebaren.

“Ik geloof in God, de almachtige Vader, Schepper van hemel en aarde.”

Het meest expliciete moment waarop wij tijdens de eucharistieviering ons geloof in God uitspreken, is uiteraard het moment van de Geloofsbelijdenis. Dat gebeurt niet meteen bij het begin van de viering, maar pas tegen het midden van de Mis, als de overgang op handen is van de dienst van het Woord naar de dienst van de altaartafel. De Kerk zegt daarover: “De geloofsbelijdenis heeft tot doel dat geheel het samengekomen volk antwoordt op het woord van God, dat in de Schriftlezingen is verkondigd en in de homilie is uitgelegd, en dat het zich door het uitspreken van de regel van het geloof (-) de grote mysteries

van het geloof in herinnering brengt en deze belijdt, voordat met de viering ervan in de eucharistie wordt begonnen” (Algemeen statuut van het Romeins Mismaal 2004, nr. 67).

Het is dus de bedoeling dat we in elke zondagse viering en bij hoogfeesten de gelegenheid krijgen om ons geloof op te frissen voordat we overgaan tot het gedenken van de zelfgave van Christus. Daarbij worden we bijgestaan door de dienst van het Woord: de schriftlezingen en de homilie. Deze onderdelen helpen ons om los te komen uit de wereld van alledag en ons te voeden met Gods woord, zodat we ons geestelijk kunnen voorbereiden op het grote geschenk van God: zijn Zoon.

Het gaat om het “in herinnering” brengen van onze geloofsmysterieën, aldus de Kerk. Op zich kennen we die mysteries wel, of ze zijn ons (hopelijk) ooit uitgelegd, maar in het dagelijks leven zijn we met zoveel andere dingen bezig, dat de geloofsgeheimen wat op de achtergrond kunnen raken. Dan is het goed om daar in de zondagsviering even bij stil te staan: ik geloof in God, de almachtige Vader, Schepper van hemel en aarde.

Het kan ook geen kwaad om die woorden door de week af en toe te denken of uit te spreken. We formuleren dan in luttele seconden de basis van ons bestaan, onze oorsprong en onze bestemming, en we weten ook dat we er niet alleen voor staan, we hoeven het niet allemaal zelf op te knappen. Want ik geloof in God, die zo dichtbij is als een vader. En als je dat zo voor jezelf zegt, in stilte, vanuit een helder bewustzijn omdat het geen routinehandeling is, dan zou er ook

Het is goed om zoals Maria, op bepaalde momenten onze binnenkamer te sluiten en te zien of we daar God kunnen ontmoeten.

iets van ongemak kunnen opborrelen. Want dit geloofsartikel is heel expliciet en stellig, en juist daardoor kan iets van twijfel ontstaan, kan de vraag opborrelen: weet ik dat wel zo zeker?

Dat kan aanleiding zijn tot een innerlijke beschouwing. Over Maria wordt in het evangelie gezegd: zij bewaarde deze woorden in haar hart en overwoog ze bij zichzelf. Daarin kan zij ons voorbeeld zijn. Maria had tijd nodig om de geloofsmysterieën te laten doorsijpelen, ze had tijd nodig om ze tot ontwikkeling te laten komen. Wij zijn misschien op het ene moment in ons leven vertrouwd met deze dingen en kunnen we ze volmondig be-amen. Maar op andere momenten even niet, en dan is het goed om de deur van onze binnenkamer te sluiten en te zien of we daar God kunnen ontmoeten.

Het credo mag dan in de viering het meest expliciete belijdende moment zijn, de erkenning van de drie-eenheid God begint al bij het betreden van de Kerk: we maken (met wijwater) een kruisteken en plaatsen onszelf zo in de aanwezigheid van de H. Drie-eenheid. Dat gebeurt nog eens als de priester de samenkomst opent met het kruisteken en de woorden “In de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest.” We vragen daarna om vergeving door “de almachtige God”, en in het Gloria brengen we eer aan God in den hoge en aan zijn eniggeboren Zoon, met de heilige Geest. Misschien worden de schriftlezingen voorafgegaan door een zin als “De heilige Geest vervulle onze harten en gedachten opdat wij Gods woord in alle volheid kunnen verstaan”; daarin komt ook de drie-eenheid langs: de Geest, God en het Woord.

“En in Jezus Christus, zijn enige Zoon, onze Heer.”

Het heeft iets merkwaardigs: aan God de Vader is één artikel toebedeeld; voor de Zoon hebben we er zes. Misschien heeft het te maken met dat in herinnering brengen van de geloofsmysterieën. Wij zijn christenen, volgelingen van Jezus, en dan is het niet raar om met wat meer woorden

Voordat we overgaan naar de dienst van het altaar belijden we ons geloof in de Zoon van God die zichzelf geeft onder de gedaanten van brood en wijn.

te belijden wie dat is en wat Hij voor ons heeft gedaan. De laatste van de zogeheten instellingswoorden in de eucharistieviering luiden: “Blijft dit doen om Mij te gedenken.” Gedenken, herinneren – de geloofsbelijdenis bereidt ons voor op de liturgie van de altaartafel.

In de oudtestamentische leer over God verwijst de term gedachtenis naar de aandacht van God voor zijn schepping, schrijft de orthodoxe theoloog en priester Alexander Schmemmann in zijn boek *The Eucharist*. De term verwijst naar de kracht van de goddelijke voorzienige liefde, waardoor God de wereld als het ware opricht en vasthoudt. Het menselijk leven is dan het blijven in de gedachtenis van God, en het antwoord van de mens daarop. Maar de mens vergat God, omdat hij zich richtte op zichzelf en de wereld. De verlossing is het herstel van de gedachtenis, en wordt volbracht in Christus: Hij is de menswording van Gods gedachtenis, en tegelijk is hij de volmaakte manifestatie in de mens van diens gedachtenis aan God, aldus Schmemmann. We kunnen hierbij ook denken aan de woorden die de priester in stilte zegt als hij tijdens de offerande wat water toevoegt aan

de wijn: “Gij deelt ons menszijn en neemt ons op in uw goddelijk leven” – een beweging van boven naar beneden, en van beneden naar boven, met een hereniging als resultaat.

In de begintijd van de Kerk was de geloofsbelijdenis geen onderdeel van de eucharistieviering, maar van het doopsel. Voordat iemand in de Kerk kon worden opgenomen, moest hij deze artikelen kennen en belijden. Vanaf de zesde eeuw kreeg het credo een plaats in de eucharistieviering. In die viering spreken we deze woorden uit kort voordat we overgaan tot de dienst van het altaar. Je zou kunnen zeggen: kort voordat we het Cenakel betreden, de zaal van het Laatste Avondmaal, de zaal van de instelling van de eucharistie. Voordat we die heilige ruimte kunnen binnengaan, belijden we ons geloof in de Zoon van God die zichzelf geeft onder de gedaanten van brood en wijn. In die ruimte zijn wij genodigd aan de maaltijd van Jezus Christus, onze Heer. Wij herkennen Hem aan het breken van het brood. En aan de wonden van zijn lichaam, die Tomas inspireerden tot een bondige geloofsbelijdenis: “Mijn Heer en mijn God!”